`ପି. ଭକ୍ତଭେଲୁ ମୁଦାଲିୟାର

ବନାମ

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ମାଡ୍ରାସ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ

ଅକ୍ଟୋବର 5,1964

(କେ. ସୁବ୍ବା ରାଓ, କେ. ଏନ୍. ୱାଞ୍ଚୁ, ଏମ୍. ହିଦାୟତୁଲ୍ଲା, ରଘୁବର ଦୟାଲ ଏବଂ ଏସ୍. ଏମ୍. ସିକ୍ରି ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ଭାରତ ସମ୍ବିଧାନ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A-ସଂଶୋଧନ ପରେ କେବଳ କୃଷି ସଂସ୍କାର ପାଇଁ "ଭୂସମ୍ପତ୍ତି" ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ କି-ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31(2)-ସଂଶୋଧନ ପରେ କ୍ଷତିପୂରଣ " ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ " ହେବା ଆବଶ୍ୟକ କି-"ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନକରିଥିବା ଆଇନ କ୍ଷମତା ଉପରେ ଜାଲିଆତି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ କି-ସମସ୍ୟା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ କି-ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ (ମାଡ୍ରାସ ସଂଶୋଧନ)ଅଧିନିୟମ, 1961- ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31(2) କିମ୍ବା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କି ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଜମି ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ସୂଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ (ମାଡ୍ରାସ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1961 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ସମ୍ପର୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା । ଏହି ଅଧିନିୟମର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବୈଧତାକୁ ସେମାନେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ଏହି କାରଣରୁ ଯେ ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, 19 ଏବଂ 31 (2) ଉଲ୍ଲଂଘନ କରୁଛି ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏହା ଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ ଏବଂ ତେଣୁ ଏହାର ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଯାଇପାରିଲାନି ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, 19 ଏବଂ 31 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା; ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1955 ପରେ, " କ୍ଷତିପୂରଣ " ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଟି *ଶ୍ରୀମତୀ ବେଲା ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ* ମାମଲାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅର୍ଥଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ ବହନ କରିଥିଲା; ଏବଂ ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧନ ପରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ହେଲା ନାହିଁ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା : (i) ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31- A କେବଳ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି "ଭୂସମ୍ପତ୍ତି" କିମ୍ବା ସେଥିରେ ଥିବା କୌଣସି ଅଧିକାରର ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ କିମ୍ବା ଏପରି ଅଧିକାରର ବିଲୋପ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ପ୍ରଣୀତ ଆଇନ ଉପରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ, ଯଦି ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ, ଇତ୍ୟାଦି କୃଷି ସଂସ୍କାର ସହିତ ଜଡିତ ଥାଏ । 1964 ମସିହାର ସମ୍ବିଧାନ (ସପ୍ତଦଶ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31- A ସଂଶୋଧନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସ୍ଥିତିରେ ଜାରି ରହିଥିଲା । ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଏବଂ (2A) ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟକୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରାଯାଇଥିଲା, ଯଦି ଏହା ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ନଥାଏ ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୀତି ସ୍ଥିର କରିନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31A ରାଜ୍ୟକୁ ଜରୁରୀ କୃଷି ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଉଠାଇ ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31Aରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ । ଏହା ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଥିଲା, ଅନ୍ୟଥା, ରାଜ୍ୟ କୌଣସି କୃଷି ସଂସ୍କାରର ଉଲ୍ଲେଖ ବିନା ନାଗରିକଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାର ସ୍ଥିତିରେ ରହିବ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ଅବମାନନା କରି ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ନକରି ଏବଂ ଏହିପରି ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁରୁ ବାସ୍ତବରେ ବଞ୍ଚିତ କରିବ । [621 H; 622 A-D]।

ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁ ବସ୍ତି ସଫା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା, ତାହା ସୀମିତ କିମ୍ବା ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥରେ କୃଷି ସଂସ୍କାର ସହିତ ଜଡିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । [622 E- F] ।

କେ. କେ. କୋଚୁନି ବନାମ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ, [1960] 3 ଏସ.ସି.ଆର. 887 ଏବଂ ରଣଜିତ ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ, [1965] 1 ଏସ.ସି.ଆର. 82, ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

(ii) 1955 ମସିହାରେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2)ରେ ସଂଶୋଧନ ପୂର୍ବରୁ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ଥିଲା ଯେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ସେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବା ପାଇଁ ହକଦାର ଥିଲେ, ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁ ଜମିରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ତାହାର "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" । ସଂଶୋଧିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ରେ " କ୍ଷତିପୂରଣ " ଏବଂ " ନୀତି " ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଏବଂ ତେଣୁ *ଶ୍ରୀମତୀ ବେଲା ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ* ମାମଲାରେ ଏହି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅର୍ଥକୁ ବିଧାନସଭା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ବୋଲି ଧରି ନିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ଏହା ଅନୁସରଣ କରେ ଯେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଅନୁଯାୟୀ, ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣର ଆଇନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଏକ ବିଧାନସଭା ମାଲିକଙ୍କୁ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି ତାହାର " ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ କିମ୍ବା ଏପରି " ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । [625 E-F, H; 626 A, D-F] ।

ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଶ୍ରୀମତୀ ବେଲା ବାନାର୍ଜୀ, [1954] ଏସ. ସି. ଆର. 558 ଏବଂ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନମସିବାୟା ମୁଦାଲିୟାର, [1964] 6 ଏସ. ସି. ଆର. 936 ଅନୁସରଣ କରାଗଲା ।

ସଂଶୋଧିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ପ୍ରଭାବ ହେଉଛି ଯେ କ୍ଷତିପୂରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ସହିତ ଜଡିତ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ । ଯେକୌଣସି ଅର୍ଜିତ ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ, ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ଅନେକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପଦ୍ଧତି କିମ୍ବା ନୀତି ହୋଇପାରେ; ଯେଉଁଠାରେ ଗୋଟିଏ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏକ ଉଚ୍ଚ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ମିଳିପାରେ, ସେଠାରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ ଆଇନ ଗୋଟିଏ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟଟିକୁ ନୁହେଁ, କାରଣ ଏହା କେବଳ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତାର ପ୍ରଶ୍ନ ସହିତ ଜଡିତ ହେବ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଯଦି କୌଣସି ଆଇନ ଏପରି ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାଏ, ଯାହା ଅର୍ଜନ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ଅର୍ଜନ ସମୟରେ କିମ୍ବା ପ୍ରାୟ ସମୟରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୁହେଁ, ତେବେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଦ୍ୱାରା ପରିକଳ୍ପିତ କରାଯାଇଥିବା ନୀତି ନୁହେଁ । ଯଦି କୌଣସି ଆଇନ କହେ ଯେ ଯଦିଓ ଏକ ଘର ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତାହା ଜମି ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବ, କିମ୍ବା ଯଦିଓ ଏକ ଘର ବାଡି ସ୍ଥାନ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତାହା କୃଷି ଜମି ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବ, କିମ୍ବା ଯଦିଓ ଏହା 1950 ରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, 1930 ରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ, କିମ୍ବା ଯଦିଓ 100 ଏକର ଆବଶ୍ୟକ, କେବଳ 50 ଏକର କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ, ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତାର କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ଜଡିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୀତିଗୁଡ଼ିକର ବୈଧତା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ । ତେଣୁ ଯଦି ବିଧାନସଭା, ଯଦିଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ କିମ୍ବା ଏହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚିତ କରୁଛି, ବାସ୍ତବରେ ଏବଂ ସାରାଂଶ ଭାବରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ନକରି ସମ୍ପତ୍ତି ନେଇଯାଏ, କିମ୍ବା ଭ୍ରମାତ୍ମକ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ, କିମ୍ବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ନୀତି ଉପରେ ଏହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ, ତେବେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ମାମଲାକୁ ସମାଧାନ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା ପାଇବେ, କାରଣ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଧାନସଭା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର କ୍ଷମତାକୁ ପ୍ରତାରଣା କରି ଏକ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବ । [627 B-H; 628 A-B; 629 B-E] ।

ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେଓ ବନାମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ, [1954] S.C.R.1 ଏବଂ ଗୁଲ୍ଲାପଲ୍ଲୀ ନାଗେଶ୍ୱର ରାଓ ବନାମ ଏ. ପି. ରାଜ୍ୟ ସଡ଼କ ପରିବହନ ନିଗମ, [1959] Supp. 1 S.C.R. 319, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

1894 ମସିହାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା ଏପରି ତାରିଖର ଠିକ୍ ପୂର୍ବ 5 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜମିର ହାରାହାରି ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ସମାନ ପରିମାଣ, ଯାହା କମ୍, ମୂଳ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ 15 ପ୍ରତିଶତ ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ 5 ପ୍ରତିଶତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ଜମିର ଉପଯୁକ୍ତତା କାରଣରୁ ଯେକୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ବାଦ ଦେବା ପାଇଁ ସଂଶୋଧନ ଆଇନର ବିବାଦିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା, କେବଳ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର ପଦ୍ଧତି ସହିତ ଜଡିତ ଏବଂ କ୍ଷମତାର ଠକେଇ ଗଠନ କରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିନାହିଁ । [639 E-H; 631 A-D] ।

ଶ୍ରୀ ରାଜା ଭିଜେର୍ଲା ନାରାୟଣ ଗଜପାତ୍ରୁଡୁ ବାହାଦୁର ଗୁରୁ ବନାମ ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀ, ଭିଜିଆନଗ୍ରାମ, I.L.R. [1939] Mad. 532, ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

(iii) ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଜଣାପଡିଛି ଯେ ଯଦି ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ଦାବିଦାର ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମାନ କିମ୍ବା ସଦୃଶ ଜମି ପାଇଁ ଯାହା ପାଇବେ ତାହାଠାରୁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ପାଇବେ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜମି ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜମି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ବୋଧଗମ୍ୟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବର୍ଗୀକରଣ ନୀତି ଉପରେ ଏହା ବଜାୟ ନଥିଲା, ଯାହା ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିଥିଲା । ଯଦିଓ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ "ବସ୍ତି ସଫା କରିବା ପାଇଁ" ଏକ ଜରୁରୀ ଦାବି ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ପାରିତ କରାଯାଇଥିଲା, ଶେଷରେ ବିକଶିତ ହୋଇଥିବା ଏହି ଆଇନ ଏପରି କୌଣସି ସମସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ନଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ତେଣୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଅସିଦ୍ଧ ଥିଲା । [633 B- E; 635 A- B].

ମୂଳ ଅଧିକାରିତା : ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 144,227 ଏବଂ 228/1963 ।

ମୌଳିକ ଅଧିକାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଏ. ଭି. ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ସି. ଏସ୍. ପ୍ରକାଶ ରାଓ* ଏବଂ *ଆର୍. ଗୋପାଳକ୍ରିଷ୍ଣନ୍*(W. P. ସଂଖ୍ୟା 144/63 ରେ) ।

ଆବେଦନକାରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଏ. ଭି. ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ଜି. ଏ. ପିଆସ୍, ଟି. ଏନ୍. ସମ୍ବାସିବନ୍ ଏବଂ ଏନ୍. ଏସ୍. ମଣି*(W. P ସଂଖ୍ୟା 227 ଏବଂ 228/1963ରେ) ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଏ. ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟୀ, ଆର. ବିଶ୍ୱନାଥନ ଏବଂ ଏ. ଭି. ରଙ୍ଗମ* (W. P. ସଂଖ୍ୟା 144/1963ରେ) ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଆର୍. ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟୀ ଏବଂ ଏ. ଭି. ରଙ୍ଗମ* (W. P. ସଂଖ୍ୟା 227 ଏବଂ 228/1963ରେ) ।

ମଧ୍ୟକ୍ଷେପକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଏସ୍. ଏସ୍. ଶୁକ୍ଲା* (W. P. ସଂଖ୍ୟା 144/1963) ।

ମହାନ୍ୟାୟବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ମହାନ୍ୟାୟବାଦୀ ସି. କେ. ଡଫଦାରୀ, ଏନ୍. ଏସ୍. ବିନ୍ଦ୍ରା, ଆର୍. ଏଚ୍. ଢେବର ଏବଂ ବି. ଆର୍. ଜି. କେ. ଆଚାର* (W. P. ସଂଖ୍ୟା 144/1963) ।

ମହାଧିବକ୍ତା, ଗୁଜୁରାଟ ପକ୍ଷରୁ *ବି. ଆର୍. ଏଲ୍. ଆୟେଙ୍ଗର, ଆର୍. ଏଚ୍. ଢେବର ଏବଂ ବି. ଆର୍. ଜି. କେ. ଆଚାର* (W. P. ସଂଖ୍ୟା144/63 ରେ) ।

ମହାଧିବକ୍ତା, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ପକ୍ଷରୁ *ମହନ୍ୟାୟବାଦୀ ସି. କେ. ଡଫଦାରୀ, ଆର୍. ଏଚ୍. ଢେବର ଏବଂ ବି. ଆର୍. ଜି. କେ. ଆଚାର*(W.P.ସଂଖ୍ୟା144/63ରେ)।

ମହାଧିବକ୍ତା, ରାଜସ୍ଥାନ ପକ୍ଷରୁ *ଆର୍. ଏନ୍. ସଚଥେ ଏବଂ ବି. ଆର୍. ଜି. କେ. ଆଚାର* (W. P. ସଂଖ୍ୟା 144/63 ରେ) ।

ମହାଧିବକ୍ତା, ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ପକ୍ଷରୁ *ଆଇ. ଏନ୍. ଶ୍ରଫ୍* (in W. P. ସଂଖ୍ୟା 144/64) ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ସୁବ୍ବା ରାଓଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 32 ଅନୁଯାୟୀ ଦାୟର ଏହି ତିନୋଟି ଆବେଦନ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ (ମାଡ୍ରାସ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1961 (ମାଡ୍ରାସ ଅଧିନିୟମ 23/ 1961), ଯାହାକୁ ଏଠାରୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ କୁହାଯାଏ, ତାହାର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛି । ଆମେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପ୍ରଶ୍ନ ସହିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବୁ । ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 144/1963ରେ ଆବେଦନକାରୀ ପି. ବଜ୍ରଭେଲୁ ମୁଦାଲିଆର ପେରୁକୁଡାଲ ଗ୍ରାମର ସର୍ଭେ ସଂଖ୍ୟା 4-2, 40-7 ଏବଂ 43-1 ଏବଂ ଯଥାକ୍ରମେ 1.82, 1.39 ଏବଂ 3.72 ଏକର ଜମିର ମାଲିକ । 7 ନଭେମ୍ବର 1960 ତାରିଖରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏବଂ 16 ନଭେମ୍ବର 1960 ତାରିଖରେ ଫୋର୍ଟ ସେଣ୍ଟ ଜର୍ଜ ଗେଜେଟରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ୱାରା, ସରକାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ (ଅଧିନିୟମ 1/1894), ଯାହା ପରେ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ନାମରେ ପରିଚିତ, ର ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅଧିସୂଚନା ଜାରି କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ସୂଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜମି ମଧ୍ୟରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଉକ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ସରକାରଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିକାଶ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ମାଡ୍ରାସ ସହରରେ "ପଡ଼ୋଶୀ" ଭାବରେ କ୍ଷେତ୍ରର ବିକାଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ନଭେମ୍ବର 23,1960 ରେ, ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଡେପୁଟି କଲେକ୍ଟର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 (1), ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 17 (4) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅଧିସୂଚନା ଜାରି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉକ୍ତ ଅଧିସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଜମି ଦଖଲ କରିବାକୁ ଅଧିକାର ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ମାଡ୍ରାସ ବିଧାନସଭା ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଠାରୁ ଭିନ୍ନ କ୍ଷତିପୂରଣ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ନୀତି ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ସହିତ, ଏହି ଆଧାରରେ ଯେଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁକହୀଦ 14, 19 ଏବଂ 31 (2) ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ ।

ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 227 ଏବଂ 228/1963ରେ ଆବେଦନକାରୀ, ମାଡ୍ରାସର ଆର୍ଚବିଶପ, ମୋଷ୍ଟ ରେଭରେଣ୍ଡ ଡକ୍ଟର ଏଲ୍. ମାଥିଆସ୍, ମାଡ୍ରାସ୍ ସହର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଉରୁରରେ ଯଥାକ୍ରମେ 50.53 ଏକର ଏବଂ 0.62 ଏକର

ସର୍ଭେ ସଂଖ୍ୟା 17-2- B- 1 ଏବଂ 127/2B ବିଶିଷ୍ଟ ଜମିର ମାଲିକ ଅଟନ୍ତି । ନଭେମ୍ବର 13,1961 ତାରିଖରେ ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ଫୋର୍ଟ ସେଣ୍ଟ ଜର୍ଜ ଗେଜେଟରେ ପ୍ରକାଶିତ, ମାଦ୍ରାସ ସରକାର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅଧିସୂଚନା ଜାରି କରିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜମି ସହିତ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଉକ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ସରକାରଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିକାଶ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ମାଦ୍ରାସ ସହରର "ପଡ଼ୋଶୀ" ଭାବରେ କ୍ଷେତ୍ରର ବିକାଶ ପାଇଁ । ଅଧିସୂଚନାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଜରୁରୀକାଳୀନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 17 (4) ଅନୁଯାୟୀ, ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5 (a)ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକର ପ୍ରୟୋଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମ୍ପର୍କରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଉକ୍ତ ଆବେଦନକାରୀ (W. P. ସଂଖ୍ୟା 228/1963) ଚିଙ୍ଗଲେପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର ତିରୁଭାନମିୟାର ଗ୍ରାମରେ ସର୍ଭେ ସଂଖ୍ୟା 153/1 ଏବଂ 154/2 ଥିବା ଜମିର ମାଲିକ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ଯାହାର ପରିମାଣ ଯଥାକ୍ରମେ 21.56 ଏବଂ 10.50 ଏକର ଯାହା ମୋଟ ପ୍ରାୟ 32 ଏକର । ଉକ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସୂଚିତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଏହି ଦୁଇଟି ଆବେଦନରେ ଉକ୍ତ ଆବେଦନକାରୀ ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସହିତ, ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, 19 ଏବଂ 31 (2) କୁ ଆପତ୍ତି କରେ ।

ତିନୋଟି ଆବେଦନରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଡେପୁଟି କଲେକ୍ଟର , ପଶ୍ଚିମ ମାଦ୍ରାସ ଏବଂ ମାଦ୍ରାସ ସରକାରଙ୍କୁ ପକ୍ଷ କରାଯାଇଛି । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିବାଦରେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯେ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମକୁ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ଅନୁଯାୟୀ ସଂରକ୍ଷିତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ଏହାର ବୈଧତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, ଧାରା 19 କିମ୍ବା ଧାରା 31 (2) କୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ; ଏବଂ ଯଦିଓ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ଆକର୍ଷିତ ହୋଇନଥିଲା, ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଉକ୍ତ ତିନୋଟି ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟିକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିବ ନାହିଁ । ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକରେ କିଛି ମଧ୍ୟକ୍ଷେପକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ସେମାନଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହି ନ୍ୟାୟଳୟ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ମହାଧିବକ୍ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନୋଟିସ୍ ଦେଇଥିଲେ । ଆମେ ଆବେଦନକାରୀ, ମଧ୍ୟକ୍ଷେପକାରୀ ଏବଂ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିବା କେତେକ ରାଜ୍ୟର ମହାଧିବକ୍ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତି ଶୁଣିଛୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏ. ଭି. ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉଠାଇଥିଲେ : (I) ଯେହେତୁ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ ଆବାସ ନିର୍ମାଣ ବୋର୍ଡ ଅଧିନିୟମ, 1961 ଏବଂ ମାଦ୍ରାସ ନଗର-ଯୋଜନା ଅଧିନିୟମ, 1920 ଯଥାକ୍ରମେ ଆବାସ ଏବଂ ଉନ୍ନତି ଯୋଜନା ଏବଂ ନଗର-ଯୋଜନା ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଇନ, ଉକ୍ତ ଯୋଜନା ପାଇଁ ସମ୍ପତ୍ତି କେବଳ ଏଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅନୁସରଣ କରିବା ପରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅବମାନନା କରି ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାର କୌଣସି କ୍ଷମତା ସରକାରଙ୍କର ନାହିଁ । (ii) ଅଧିଗ୍ରହଣ, ଯଦିଓ ଏହା ଏକ ଆବାସ ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନା ପାଇଁ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି, ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ବିକ୍ରୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ତେଣୁ, ଏହା ରାଜ୍ୟର କ୍ଷମତାର ଏକ ଛଦ୍ମାକପଟ ପ୍ରୟୋଗ । (iii) ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଏବଂ 19 କୁ ବିଶୁଦ୍ଧ କରେ । ଏବଂ (iv) ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦ, କାରଣ ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ନାହିଁ ।

ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟର ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏ. ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟି ଯୁକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, (i) ସରକାରଙ୍କର ବିବେଚନା ଅନୁଯାୟୀ ଆବାସ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାର କ୍ଷମତା ତିନୋଟି ଅଧିନିୟମ ମଧ୍ୟରୁ ଯେକୌଣସି ଗୋଟିଏ ଅନୁଯାୟୀ ଅଛି, ଯଥା, ଆବାସ ନିର୍ମାଣ ବୋର୍ଡ ଆଇନ, ନଗର-ଯୋଜନା ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ; (ii) ସମ୍ବିଧାନ (ସପ୍ତଦଶ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1964, ଯାହା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅଟେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବୈଧତା ଉପରେ ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇବାରୁ ନିବୃତ୍ତ କରାଯାଇଛି କାରଣ ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 19 କିମ୍ବା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31କୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ; (iii) ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 କିମ୍ବା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 19କୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ ନାହିଁ; ଏବଂ (iv) ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ 1955 ପରେ, "କ୍ଷତିପୂରଣ" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀମତୀ *ବେଲା ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ ମାମଲାରେ* ([1]) ଦିଆଯାଇଥିବା ଅର୍ଥଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ ବହନ କରେ, ଏବଂ ତା'ପରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପରିମାଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ହେବା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ।

କିଛି ମଧ୍ୟକ୍ଷେପକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଲଖିଭାଲା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ରେ " କ୍ଷତିପୂରଣ " ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଉପରେ ଆଧାର କରି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏ. ଭି. ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ । ଆମେ ଆମର ବିଚାର ସମୟରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ବିଚାର କରିବୁ ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶ୍ନ ଆମକୁ ଅଟକାଇ ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ, କାରଣ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇଥିଲେ ଯେ ସରକାର କେବଳ ମାଦ୍ରାସ ନଗର-ଯୋଜନା ଅଧିନିୟମ, 1920, କିମ୍ବା ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ ଆବାସ ବୋର୍ଡ ଅଧିନିୟମ, 1961 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ, କିନ୍ତୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ନୁହେଁ, ସେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦୁଇଟି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ମାମଲାକୁ ଅନୁସରଣ କରିନଥିଲେ : *ପାଟନା ଇମ୍ପ୍ରୁଭମେଣ୍ଟ ଟ୍ରଷ୍ଟ ବନାମ ଶ୍ରୀମତୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀ ([2]), ଏବଂ ନନ୍ଦେଶ୍ୱର ପ୍ରସାଦ ବନାମ ୟୁ. ପି. ସରକାର ([3])* । ତେଣୁ, ଏହା ବିଷୟରେ ଆଉ କିଛି କହିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏ. ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟି ସମ୍ବିଧାନ (ସପ୍ତଦଶ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1964 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ଏବଂ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସଂଶୋଧିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A, ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବୈଧତା ଉପରେ ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇବାରୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ବାରଣ କରିଥିଲା ଯେ ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 19 କିମ୍ବା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଥିଲା । ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧନ ଦ୍ୱାରା, "ଭୂସମ୍ପତ୍ତି" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ପରିଭାଷାରେ ଖଣ୍ଡ (2) ର ଉପ-ଖଣ୍ଡ (a) ଉକ୍ତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପରିଭାଷିତ କରୁଥିବା ଏକ ନୂତନ ଉପ-ଖଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଖଣ୍ଡ (2) ର ସଂଶୋଧିତ ଉପ-ଖଣ୍ଡ (a) ର ମୌଳିକ ଅଂଶ ହେଉଛି :

> "ଭୂସମ୍ପତ୍ତି" ଶବ୍ଦଟି, ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳ ସମ୍ପର୍କରେ, ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବଳବତ୍ତର ଜମି ଅଧିକାର ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରଚଳିତ ଆଇନରେ ସେହି ପ୍ରକାଶନ କିମ୍ବା ଏହାର ସ୍ଥାନୀୟ ସମକକ୍ଷ ଅର୍ଥ ପରି ହେବ ଏବଂ ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବ –
>
> (ii) ରାୟତୱାରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଧୀନରେ ଧାରଣ କରାଯାଇଥିବା ଯେକୌଣସି ଜମି ।"

([1]) [1954] S.C.R. 558
([2]) [1963] Supp. 2 S.C.R. 812
([3]) A.I.R. 1964 S.C. 1217

ନଥିରେ ଥିବା ତଥ୍ୟରୁ ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କହିପାରିବା ନାହିଁ ଯେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକ *ରାୟତୱାରୀ* ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଧୀନରେ ଧାରଣ କରାଯାଇଛି କି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଯେ ଉକ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକ ରାୟତୱାରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଧୀନରେ କରାଯାଇଛି, ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଯେ ବିବାଦିତ ଆଇନ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି "ଭୂସମ୍ପତ୍ତି" କିମ୍ବା ସେଥିରେ ଥିବା କୌଣସି ଅଧିକାର କିମ୍ବା ଏପରି କୌଣସି ଅଧିକାରର ଉଚ୍ଛେଦ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ କି । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିସର ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା *କେ. କେ. କୋଚୁନି ବନାମ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ* ([1]) ରେ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇଥିଲା । ସେଠାରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ ଆକ୍ଷେପିତ ଅଧିନିୟମଟି ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ସହିତ ଜଡିତ ଥିଲା, ଏହାକୁ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ଦ୍ୱାରା ସଂରକ୍ଷିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା, କାରଣ ଏହି ଅଧିନିୟମର କୃଷି ସଂସ୍କାର ସହିତ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନଥିଲା, ବରଂ କେବଳ *ଡାରୱାଡ* ମିଳିତ ଅଧିକାରର କନିଷ୍ଠ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ସେମାନେ *ଇନାମ୍* ସମ୍ପତ୍ତିରେ ପୂର୍ବରୁ ପାଇନଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟି ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ ଯେ ଉକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ କେବଳ "ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ କାରଣ" ବିବୃତ୍ତିର ଏକ ଅଂଶ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏବଂ ଏହାର ବାଦ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଂଶ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଏକ ବ୍ୟାପକ ନିର୍ମାଣକୁ ସମର୍ଥନ କରେ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ବସ୍ତି ସଫା କରିବା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମାଜିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ । ବିବୃତିର ବାଦ ପଡ଼ିଥିବା ଅଂଶଟି ଏହିପରି ଭାବରେ ପଢାଯାଏ :

> " (ii) ସହରାଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଖାଲି ଏବଂ ଅପବ୍ୟବହୃତ ଜମିର ଲାଭଦାୟକ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ବସ୍ତି ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ସଫା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।"

ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଉକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଏଥିରେ ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ସହିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ କାରଣଗୁଡ଼ିକର ବିବୃତ୍ତି ବାହାର କରାଯାଇଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏହାକୁ କେବଳ ସଂସଦରେ ବିଲ୍ ଆଗତ ହେବା ସମୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ସୀମିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ସାଧାରଣ କଥା ଯେ ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ "ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ କାରଣ" ବିବୃତ୍ତି ଆଧାରରେ ସମ୍ବିଧାନର ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ଏବଂ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ହିତକର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନିୟମରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇନଥିଲେ । ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ଆଧାର ପୃଷ୍ଠା 900 ରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଏବଂ ତାହା ହେଉଛି:

> "ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତି"ର ପରିଭାଷା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମି ଅଧିକାର ସମ୍ପର୍କିତ ଏକ ବିଦ୍ୟମାନ ଆଇନକୁ ବୁଝାଏ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୁଏ ଯେ ଧାରା କେବଳ "ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତି" ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଜମି ଅଧିକାର ସହିତ ଜଡିତ । ଏପରି ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତିମୂଳକ ପରିଭାଷା ମାଲିକ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଅଧସ୍ତନ ବାସସ୍ଥାନ-ଧାରକଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଗଣନା କରେ । ସେହି ପରିଭାଷାର ଶେଷ ଧାରା, ଯଥା, ସେହି ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ଜମି ରାଜସ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧିକାର କିମ୍ବା ବିଶେଷାଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ, ଏହି ସତ୍ୟକୁ ଜୋର ଦିଏ ଯେ ଏହି ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ଜମି -ସମ୍ପତ୍ତି ସହିତ ଜଡିତ । ତେଣୁ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଉକ୍ତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ "ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତି" ନାମକ ଏକ ବାସସ୍ଥାନ ସହିତ ଜଡିତ ଏବଂ ଏହାର ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ନିର୍ବାପନ କିମ୍ବା ବିଭିନ୍ନ ଅଧସ୍ତନ ବାସସ୍ଥାନ-ଧାରକଙ୍କ ଭୂ-ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ଅଧିକାରର ବିଲୋପ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । ଏହାର ବିପରୀତ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ରାଜ୍ୟକୁ ତାଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକଙ୍କୁ ବିନିଯୋଗ କରିବାକୁ ଏବଂ କୌଣସି କୃଷି ସଂସ୍କାରର ଉଲ୍ଲେଖ ବିନା ଏହାକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବ । "

([1]) [1960] 3 S.C.R. 887, 900

ତେଣୁ, ଏହି ରାୟ ପ୍ରଭାବରେ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31- A (i) (a) କୁ ଏକ କୃଷି ସଂସ୍କାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ରଖିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କୁ ଏହା ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । *ରଣଜିତ ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* ([1]) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ପରିସରକୁ ବିଚାର କରିଥିଲେ । ସେହି ମାମଲାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଥିଲା ଯେ ପୂର୍ବ ପଞ୍ଜାବ ଜମି ଧାରଣ (ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଖଣ୍ଡୀକରଣ ନିବାରଣ) ଅଧିନିୟମ, 1948 (ଅଧିନିୟମ 50/1948), ଯେପରି ପୂର୍ବ ପଞ୍ଜାବ ଜମି ଧାରଣ (ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଖଣ୍ଡୀକରଣ ନିବାରଣ) (ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଶୋଧନ ଏବଂ ବୈଧକରଣ) ଅଧିନିୟମ, 1960 (ଅଧିନିୟମ 27/1960) ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧିତ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31- A ଦ୍ୱାରା ସଂରକ୍ଷିତ ଥିଲା କି, ଏହି ଆଧାରରେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 13, 14, 19 ଏବଂ 31 ଅନୁଯାୟୀ ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଛି । ଏହି ନ୍ୟାୟଳୟ *କେ. କେ. କୋଚୁନି ବନାମ ମାଡ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ* ([2]) ର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସମେତ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୂର୍ବ ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିଥିଲା । କୋଚୁନିଙ୍କ ମାମଲାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଇ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ହିଦାୟତୁଲ୍ଲାହ କହିଛନ୍ତି:

"କିନ୍ତୁ ଏହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମାମଲା ଥିଲା ଏବଂ ଆମେ ଏହାକୁ ଏପରି ମାମଲାରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନର ସାଧାରଣ ଯୋଜନା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କୃଷି ସଂସ୍କାର ଅଟେ ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାମୀଣ ଅର୍ଥନୀତିର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ସଂସ୍କାରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବା ପାଇଁ କିଛି ସହାୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ପଡିବ । "

ଏହି ଅଧିନିୟମକୁ ଏହା ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି :

> "ଆଜିର ଗ୍ରାମୀଣ ବିକାଶ ଯୋଜନା କେବଳ ଜମିର ସମାନ ବଣ୍ଟନକୁ କଳ୍ପନା କରେ ନାହିଁ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସମାଜରେ କୌଣସି ଅନୁଚିତ ଅସନ୍ତୁଳନ ନ ହୁଏ, ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଗୋଟିଏ ପଟେ ଜମି ହୀନ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପଟେ କିଛି ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ଜମି କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୁଏ, ବରଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ମାନଦଣ୍ଡ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଗ୍ରାମୀଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ମଧ୍ୟ କଳ୍ପନା କରେ ।"

ତେଣୁ, ସେହି ରାୟ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରେ ଯେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A କେବଳ କୃଷି ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମୀଣ ଅର୍ଥନୀତିର ବିକାଶ ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ "କୃଷୀ ସଂସ୍କାର" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏକ ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଏବଂ (2A) ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରେ, ଯଦି ଏହା ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ନହୁଏ ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ସ୍ଥିର ନହୁଏ କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ରାଜ୍ୟକୁ ଜରୁରୀ କୃଷି ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ ହଟାଇ ଦିଏ । ସମ୍ବିଧାନର ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ । ଯଦି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହା ରାଜ୍ୟକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ନକରି ସେମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ହରଣ କରି କୌଣସି କୃଷି ସଂସ୍କାରର ଉଲ୍ଲେଖ ବିନା ନାଗରିକଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବ ଏବଂ ଏହିପରି ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁରୁ ବାସ୍ତବରେ ବଞ୍ଚିତ କରିବ । ଯଦି ସଂସଦର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2)କୁ ଏକ ଅକାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଆଇନରେ ପରିଣତ କରିବା ଥିଲା, ତେବେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତା । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା

([1]) [1965] 1 S.C.R. 82
([2]) [1960]3 S.C.R. 887

କରି ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ର ପରିସରକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅର୍ଥ ଦ୍ୱାରା ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ସୂଚିତ କରିଥିବା ଅନୁଚ୍ଛେଦ କେବଳ କୃଷି ସଂସ୍କାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ । ତେଣୁ, ଆମେ ମତ ଦେଇଥିଲୁ ଯେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A କେବଳ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି "ଭୂସମ୍ପତ୍ତି" କିମ୍ବା ସେଥିରେ ଥିବା କୌଣସି ଅଧିକାରର ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ କିମ୍ବା ଏପରି ଅଧିକାରର ବିଲୋପ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ଯଦି ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ, ବିଲୋପ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନ କୃଷି ସଂସ୍କାର ସହିତ ଜଡିତ ।

ଶ୍ରୀ ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟି ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଆବାସ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ ବସ୍ତିକୁ ସଫା କରିବା ଏବଂ ବାସସ୍ଥାନର ଭିଡ଼ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ବିସ୍ତାରିତ ଅର୍ଥରେ କୃଷି ସଂସ୍କାର ସହିତ ଜଡିତ ହେବ । ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ମଧ୍ୟ ଯେ ଏହି ଅଧିନିୟମ କେବଳ ବସ୍ତି ସଫା କରିବା ପାଇଁ ପରିକଳ୍ପିତ ଏବଂ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ମାଦ୍ରାସ ସହର ପାଇଁ ଏକ ଜରୁରୀ ସମସ୍ୟା ପାଲଟିଥିଲା, ଆମେ ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ଯେ ଏପରି ବସ୍ତି ସଫା କରିବା ଏହାର ସୀମିତ କିମ୍ବା ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥରେ ଏକ କୃଷି ସଂସ୍କାର ସହିତ ଜଡିତ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଏହାର ବ୍ୟାପକ ବାକ୍ୟାଂଶରେ ଯେକୌଣସି ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରେ, ତାହା ବସ୍ତି ସଫା କରିବା ପାଇଁ ହେଉ କିମ୍ବା ଆଧୁନିକ ଉପନଗର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ହେଉ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ହେଉ । ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି କୃଷି ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ସୀମିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ତେଣୁ, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A କୁ ଆକର୍ଷିତ କରେ ନାହିଁ ।

ଯଦି ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31-A ଅନୁପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ମନ୍ଦ ଅଟେ କାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ପାଇଁ ଏହା କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ, ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥାଏ । ଏହି ଦିଗଟିକୁ ଶ୍ରୀ ପାଲଖିୱାଲା ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି, ଯିଏ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟକ୍ଷେପକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ହୋଇଥିଲେ । ସେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଚାରୋଟି ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ; (i) ଯେତେବେଳେ ଆଇନ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରେ କିନ୍ତୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ବିଷୟରେ ମତଭେଦ ଥାଏ; (ii) ଯେଉଁଠାରେ ଆଇନ ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ ସମ୍ପତ୍ତି ସହିତ ଜଡିତ ବୈଧ ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଆଂଶିକ ଭାବରେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବିଚାର ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ; (iii) ଯେଉଁଠାରେ ଏହା ସମ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟ କିମ୍ବା ଉଭୟ ସହିତ ସମ୍ପର୍କିତ ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ସ୍ଥିର କରେ; (iv) ଯେଉଁଠାରେ ସ୍ଥିର କ୍ଷତିପୂରଣ ଭ୍ରମାତ୍ମକ; ଏବଂ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଥମ ପରିସ୍ଥିତିରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି, ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଏହା ଏକ ବିବାଦୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଯେ କ୍ଷତିପୂରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ପ୍ରଶ୍ନ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ କି ନାହିଁ, ଏବଂ ତୃତୀୟ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଉକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଅଟେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଶ୍ରୀ ରଙ୍ଗନାଧମ ଚେଟ୍ଟି ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ବିଚାରର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ପ୍ରଶ୍ନ, ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, ଆଇନ ଅଦାଲତରେ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ । ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ :(i) ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1955 ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅଂଶର ପରିସର କ'ଣ ଥିଲା ?(ii) ସେହି ସଂଶୋଧନ କାହିଁକି ଅଣାଯାଇଥିଲା ? (iii) ଏହି ସଂଶୋଧନ ଆଗତ କରିଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନ କ'ଣ ଥିଲା ?ଏବଂ (iv) ସଂଶୋଧନର ପ୍ରଭାବ କ'ଣ ଥିଲା ?

ଉକ୍ତ ସଂଶୋଧନ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ପଢ଼ାଯାଇଥିଲା :

> "ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତି ..... ଦଖଲ କରାଯିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ନାହିଁ ..... ଯଦି ଆଇନ ଦଖଲ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ସ୍ଥିର କରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା କେଉଁ ନୀତି ଏବଂ ପଦ୍ଧତିରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଏବଂ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ ନାହିଁ ।"

ଶ୍ରୀମତୀ ବେଲା ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ ([1])ଙ୍କ ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କୁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଜମି ବିକାଶ ଏବଂ ଯୋଜନା ଅଧିନିୟମ, 1948 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ସହିତ ଅନୁପାଳନ କରୁଛି କି । ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଜମି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ଅନେକ ବର୍ଷ ପରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟକୁ ଉଲ୍ଲେଖ ନକରି କ୍ଷତିପୂରଣ ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ସୀମା ଭାବରେ ଡିସେମ୍ବର 31, 1946 ରେ ପ୍ରଚଳିତ ବଜାର ମୂଲ୍ୟକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲା । ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ, ପୃଷ୍ଠା 563-564ରେ:

> "ଯଦିଓ ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ବିଧାନସଭାକୁ ଏପରି ନୀତି ସ୍ଥାପନ କରିବାର ବିବେଚନାଧୀନ ଅଧିକାର ଦିଆଯାଇଛି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ମାଲିକଙ୍କୁ ଦିଆଯିବାକୁ ଥିବା ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବା ଉଚିତ, ଏପରି ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଯାହା ଦେୟ ଭାବରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ ତାହା କ୍ଷତିପୂରଣ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଅର୍ଥାତ୍, ଯାହା ମାଲିକଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି ତାହାର ସମାନ । ଜବରଦଖଲ କରାଯାଇଥିବା ମାଲିକଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତିପୂରଣର ଏହି ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ସୀମିତ କରି, ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଦତ୍ତ ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ କେଉଁ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ ସେ ବିଷୟରେ ଆଇନଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁଯୋଗ ଦିଏ । ଏପରି ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରକୁ ନିଅନ୍ତି କି ଯାହା ନ୍ୟସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟ ଗଠନ କରେ ଏବଂ ଯେଉଁ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣଦେଖା କରାଯିବ ତାହାକୁ ବାଦ ଦିଅନ୍ତି, ତାହା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବା ଏକ ନ୍ୟାୟିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ । "

ଉକ୍ତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟକୁ ଉଲ୍ଲେଖ ନକରି କ୍ଷତିପୂରଣ ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ସୀମା ସ୍ଥିର କରିବା ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ଆଇନ ଏବଂ ତାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ, ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ଆବଶ୍ୟକତା ସହିତ ଅନୁପାଳନ କରୁନାହିଁ । ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ତିନୋଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ, ଯଥା, (i) ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷତିପୂରଣ ମାଲିକ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହାର ଏକ "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ହେବ: (ii) ବିଧାନସଭା ଯେଉଁ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥିର କରିପାରିବେ ତାହା କେବଳ ମାଲିକ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହାର ଏକ "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନୀତି; ଏବଂ (iii) ଯଦି ସ୍ଥିର କ୍ଷତିପୂରଣ ମାଲିକ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହାର ଏକ "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ନୁହେଁ କିମ୍ବା ଯଦି ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ନାହାଁନ୍ତି କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ନାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ଏହା ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଏକ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ତେଣୁ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ପ୍ରାଧିକୃତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହାର ପରିସର ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ ।ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ *ମାଡ୍ରାସ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନାମାଶିଭାୟା ମୁଦାଲିଆର* ([2]) ମାମଲାରେ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିଲା ଯେ 1953 ମସିହାର ମାଡ୍ରାସ ଲିଗ୍ନାଇଟ୍ (ଜମି

([1]) [1954] S.C.R. 558
([2]) [1964] 6 S.C.R. 936

ଅଧିଗ୍ରହଣ) ଅଧିନିୟମ XI ର ଧାରା 2 ଏବଂ 3, ଯାହା 1894 ମସିହାର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ 1କୁ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା, ତାହା ଅବୈଧ ଥିଲା କି, କାରଣ ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 ଅନୁଯାୟୀ ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଥିଲା, ଯେଉଁ ଜମି ମାଲିକମାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯିବାର ଥିଲା । ସେହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଦେୟଯୋଗ୍ୟ କ୍ଷତିପୂରଣ 28 ଏପ୍ରିଲ 1947 ରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଥିଲା, ସେହି ତାରିଖ ପରେ ଏବଂ ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ପୂର୍ବରୁ ସେଥିରେ କରାଯାଇଥିବା ଯେକୌଣସି କୃଷି ଉନ୍ନତିର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ଥିଲା । ସେହି ଅଧିନିୟମର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ମାଲିକମାନେ 28 ଏପ୍ରିଲ 1947ଠାରୁ ଜମି ମୂଲ୍ୟର ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧିର ସୁବିଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ, ଯେତେବେଳେ ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ଜାରି କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ 28 ଏପ୍ରିଲ 1947 ପରେ ଜମିରେ କରାଯାଇଥିବା ଅଣ-କୃଷି ଉନ୍ନତିରୁ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ ।ସେହି ଅଧିନିୟମଟି ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1955 ପ୍ରଣୟନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ସଂଶୋଧନ ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ଏହି ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ବିଚାରକୁ ପଡିଥିଲା । ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ପୂର୍ବ ମାମଲା ଆଇନର ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ପରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ମତ ପ୍ରକାଶ କରି ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଶାହ କହିଥିଲେ :

> "ଯେଉଁ ତାରିଖରେ ଲିଗନାଇଟ୍ ଆବିଷ୍କାର ହୋଇଥିଲା, ସେହି ତାରିଖରେ ପ୍ରଚଳିତ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ସେହି ତାରିଖର ବହୁ ବର୍ଷ ପରେ ଅଧିସୂଚିତ ଜମିର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ସ୍ଥିର କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଏବଂ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ଅର୍ଥ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ, ଯେପରି ଏହା ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1955 ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଥିଲା । ଯଦି ମାଲିକ ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସୁରକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଆର୍ଥିକ ସମକକ୍ଷ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟଥା ବେଦଖଲ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସୁରକ୍ଷିତ, ତେବେ ଏକ ଆଇନ ଯାହା ଜମିର ଅଧିଗ୍ରହଣକୁ ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ବରଂ ଅଧିଗ୍ରହଣର ପୂର୍ବ କୌଣସି ତାରିଖରେ ଅଟକି ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ, ଏହି ଧାରଣା ଉପରେ ଯେ ସେହି ତାରିଖରୁ ଏହାର ମୂଲ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଦାୟୀ ଯାହା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତରେ କୌଣସି ସମୟରେ ଜମି ବ୍ୟବହାର କରିପାରେ, ତାହାକୁ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଉଲ୍ଲଂଘନକାରୀ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ତେଣୁ, ଏହାକୁ ସ୍ଥିର ଆଇନ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଆଇନ, 1955 ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 31 (2) ଅନୁଯାୟୀ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ସେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବା ପାଇଁ ହକଦାର ଥିଲେ ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁ ଜମିରୁ ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲେ, ତାହାର "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" । ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ, 1955, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲା ଏବଂ ସଂଶୋଧିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ କୁହାଯାଇଛି :

> "ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଏବଂ ଆଇନର ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଯାହା ଏପରି ଭାବରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ତାହା ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବରେ ଅଧିଗୃହୀତ କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ନାହିଁ, ଯାହା ଏପରି ଭାବରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ସ୍ଥିର କରେ କିମ୍ବା କେଉଁ ନୀତି ଏବଂ ପଦ୍ଧତିରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଏବଂ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ; ଏବଂ ଏପରି କୌଣସି ଆଇନକୁ କୌଣସି ଅଦାଲତରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯିବ ନାହିଁ କାରଣ ସେହି ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।"

ସଂଶୋଧିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଏହା *ଶ୍ରୀମତୀ ବେଲା ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ* ମାମଲାରେ ([1]) ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପରିଭାଷିତ " କ୍ଷତିପୂରଣ " ଏବଂ " ନୀତି " ର ଅର୍ଥକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହା ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉକ୍ତ ମାମଲାରେ ଉକ୍ତ ପ୍ରକାଶନର ପରିସରକୁ ପରିଭାଷିତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ କହିଥିଲେ ଯେ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରକୁ ନିଅନ୍ତି କି, ଯାହା ନ୍ୟସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟ ଗଠନ କରେ ଏବଂ ଯେଉଁ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଣଦେଖା କରାଯିବ ତାହା ବାଦ ଦିଅନ୍ତି, ଏହା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯିବା ଏକ ନ୍ୟାୟିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ସଂଶୋଧିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଅନୁଯାୟୀ, କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ସ୍ଥିର କରୁଥିବା ଆଇନ କିମ୍ବା ଉକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିବା ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ଅଦାଲତରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ସେହି ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଥିଲା । ଯଦି "କ୍ଷତିପୂରଣ" ର ପରିଭାଷା ଏବଂ ନ୍ୟାୟିକତାର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ପୃଥକ ରଖାଯାଏ, ତେବେ ଉଠିଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅଧିକାଂଶ ଦୂର ହୋଇଯିବ । ସଂଶୋଧନ ପରେ ମଧ୍ୟ, କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହେଉଛି ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣର ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ପାଇଁ ଏକ ସର୍ତ୍ତ । ଯଦି ଏକ ବିଧାନସଭା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ସାମୟିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏକ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ତେବେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡିବ କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ । ସଂସଦ ସଂଶୋଧନ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 ରେ ମିଳିଥିବା ସମାନ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି , ଯଥା "କ୍ଷତିପୂରଣ" ଏବଂ "ନୀତି" ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚିତ ଯେ ଏହା *ଶ୍ରୀମତୀ ବେଲା ବାନାର୍ଜୀଙ୍କ* ମାମଲାରେ ([1]) ଏହି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଅର୍ଥକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହା ଅନୁସରଣ କରେ ଯେ ଏକ ବିଧାନସଭା ଅଧିକାର ଅଧିଗ୍ରହଣ ଆଇନ ତିଆରି କରିବାରେ ମାଲିକ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହାର ଏକ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ କିମ୍ବା ମାଲିକ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହାର "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବ । ଯଦି ସଂସଦ ଏପରି ପରିଭାଷିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ ନକରି ଏପରି ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ଏକ ବିଧାନସଭାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା, ତେବେ ଏହା "ମୂଲ୍ୟ", "ବିଚାର" ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତା । *ଜ୍ରେଜ୍ ଅନ୍ ଷ୍ଟାଚ୍ୟୁଟ୍ ଲ*, ଷଷ୍ଠ ସଂସ୍କରଣ, ପୃଷ୍ଠା 167 ରେ, ଆଇନଗତ ବ୍ୟାଖ୍ୟାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୀତି ଏହିପରି କୁହାଯାଇଛି :

> " ଆଇନଗତ ବ୍ୟାଖ୍ୟାର ଏକ ଜଣାଶୁଣା ନୀତି ଅଛି, ଯେଉଁଠାରେ ବିଧାନସଭା କୌଣସି ଅଧିନିୟମରେ ଏକ ଆଇନଗତ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଛି ଯାହା ନ୍ୟାୟିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପାଇଛି, ଏହା ଅନୁମାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଏହି ଶବ୍ଦଟି ସେହି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି ଯେଉଁ ଅର୍ଥରେ ଏହାକୁ ନ୍ୟାୟିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ବିପରୀତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ନ ପାଇଛି ।"

ସମ୍ବିଧାନ (ଚତୁର୍ଥ ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ରେ ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏକ ପ୍ରାମାଣିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପାଇଛି ଏବଂ ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ସଂସଦ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଅର୍ଥରୁ ଉକ୍ତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିନଥିଲା ।

ପ୍ରକୃତ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି, ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା "କ୍ଷତିପୂରଣ" ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରି ଆଇନକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବାର ପ୍ରଭାବ କ'ଣ ? ଏହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯିବ ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ସାମୟିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆଇନ ନ୍ୟାୟଳୟ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତାରୁ ଯାହା ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି ତାହା ହେଉଛି ଉକ୍ତ ଆଇନକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ସେହି ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ । ଏହା ଆହୁରି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯିବ ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟର

([1]) [1954] S.C.R. 558

କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତାକୁ ବାଦ ଦେବାର ଧାରା " କ୍ଷତିପୂରଣ " ଶବ୍ଦଟି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତାରୁ ଯାହା ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି ତାହା ହେଉଛି ବିଧାନସଭା ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା । " କ୍ଷତିପୂରଣ " ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ଏକ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ ଏବଂ ତେଣୁ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା " ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" କି ନାହିଁ ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିପାରିବ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି ସମ୍ବିଧାନର ସଂଶୋଧନକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରେ । ଏହା ଏକ ଚକ୍ରାକାର ଯୁକ୍ତି କରିବ । ତେଣୁ, ଏକ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହେଉଛି ଯେ ନୀତିଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କିମ୍ବା ପହଞ୍ଚିଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣର ଅପର୍ଯାପ୍ତତା ଆଧାରରେ "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" କିମ୍ବା "ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ସମତୁଲ୍ୟ" ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରୁଥିବା ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରଶ୍ନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏକ ଗୃହ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଏକ ଆଇନ ତିଆରି କରାଯାଇଛି; ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବାକୁ ପଡିବ; ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ଅନେକ ପଦ୍ଧତି ଅଛି, ଯଥା, ଜଣେ ଇଞ୍ଜିନିୟରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆକଳନ, ତୁଳନାତ୍ମକ ବିକ୍ରୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଫଳିତ ମୂଲ୍ୟ, ଭଡ଼ାର ପୁଞ୍ଜିକରଣ ଏବଂ ସେଭଳି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ । ବିଭିନ୍ନ ନୀତିର ପ୍ରୟୋଗ ଭିନ୍ନ ଫଳାଫଳ ଆଣିପାରେ । ଗୋଟିଏ ନୀତି ଗ୍ରହଣ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇପାରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ନୀତି ଯାହା ଉପରେ ଏବଂ ଯେଉଁ ପଦ୍ଧତିରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ । ନ୍ୟାୟାଳୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ ଆଇନ ଗୋଟିଏ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ନୁହେଁ, କାରଣ ଏହା କେବଳ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତାର ପ୍ରଶ୍ନ ସହିତ ଜଡିତ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଯଦି କୌଣସି ଆଇନ ଏପରି ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ, ଯାହା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ କିମ୍ବା ପ୍ରାୟ ସମୟରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୁହେଁ, ତେବେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ଦ୍ୱାରା ପରିକଳ୍ପିତ କରାଯାଇଥିବା ନୀତି ନୁହେଁ । ଯଦି କୌଣସି ଆଇନ କହେ ଯେ ଯଦିଓ ଏକ ଘର ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହାକୁ ଏକ ଜମି ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବ କିମ୍ବା ଯଦିଓ ଏକ ଘର-ଡିହ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହାକୁ ଏକ କୃଷି ଜମି ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବ କିମ୍ବା ଯଦିଓ ଏହା 1950 ରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ 1930 ରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ, କିମ୍ବା ଯଦିଓ 100 ଏକର ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, କେବଳ 50 ଏକର ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯିବ, ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତାର କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ଜଡିତ ନୁହେଁ ବରଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ଅସଂଯୁକ୍ତ ନୀତି । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ନୀତିଗୁଡ଼ିକର ବୈଧତା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ । ଆଇନ ଏକ କ୍ଷତିପୂରଣ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିପାରେ ଯାହା ଭ୍ରମାତ୍ମକ; ଏହା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକ 100 ଟଙ୍କାର ସାମାନ୍ୟ ମୂଲ୍ୟରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରେ । ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରଶ୍ନଟି କ୍ଷତିପୂରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ସହିତ ଜଡିତ ନୁହେଁ, କାରଣ ଏହା ଆଦୌ କୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣ ନୁହେଁ । ଆମ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଉଦାହରଣଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ରେଖାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ପଡ଼ିପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ । ଯଦି କ୍ଷତିପୂରଣ ଅବାସ୍ତବ ହୋଇଥାଏ କିମ୍ବା ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ କିମ୍ବା ଏହାର ପ୍ରାୟ ସମୟରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ବିଧାନସଭା କ୍ଷମତା ଉପରେ ଏକ ଜାଲିଆତି କରିଛି ଏବଂ ତେଣୁ, ଆଇନଟି ମନ୍ଦ ଅଟେ । ଏହା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 ର ସୁରକ୍ଷାର ଏକ ବ୍ୟବହାର ଯାହା ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ପ୍ରାୟତଃ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖିନଥିଲା ।

ଏହା ଆମକୁ କ୍ଷମତା ଉପରେ ଜାଲିଆତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ପରିସର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ଆଡ଼କୁ ନେଇଯାଏ । *ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେଓ ବନାମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ* ([1]) ରେ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମୁଖାର୍ଜୀ, ସେତେବେଳର ଥିଲେ, ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଏହିପରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଥିଲେ:

([1]) [1954] S.C.R. 1, 10-11

"ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଛଦ୍ମବେଶୀ ପ୍ରଣୟନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବିଧାନସଭା ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ପ୍ରକୃତ କିମ୍ବା ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପ୍ରଶ୍ନ ଜଡିତ କରେ ନାହିଁ । ସମଗ୍ର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଧାନସଭାର ଦକ୍ଷତା ପ୍ରଶ୍ନରେ ନିଜକୁ ସମାଧାନ କରେ । ଯଦି ବିଧାନସଭା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ, ତେବେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବାଧ କରିଥିଲା ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ, ଯଦି ବିଧାନସଭାର ଦକ୍ଷତାର ଅଭାବ ଥାଏ, ତେବେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପ୍ରଶ୍ନ ଆଦୌ ଉଠେ ନାହିଁ । ଏକ ଆଇନ ସାମ୍ବିଧାନିକ କି ନାହିଁ ତାହା ସର୍ବଦା କ୍ଷମତାର ପ୍ରଶ୍ନ ।"

ବିଜ୍ଞ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଯେ ବିଧାନସଭା କିପରି ଏହାର ସାମ୍ବିଧାନିକ କ୍ଷମତାର ସୀମାକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିପାରେ:

"ଏପରି ଲଙ୍ଘନ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଧିକାର, ପ୍ରକାଶିତ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ପ୍ରଚ୍ଛଦ, ଗୁପ୍ତ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଏହି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରେଣୀର ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ କିଛି ନ୍ୟାୟିକ ଘୋଷଣାରେ " ଛଦ୍ମବେଶୀ ଆଇନ" ପ୍ରକାଶନ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଛି ।"

ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ *ଗୁଣ୍ଟୁପାଲି ନାଗେଶ୍ୱର ରାଓ ବନାମ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ସଡ଼କ ପରିବହନ ନିଗମ* ([1]) ରେ ଉକ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ପୁଣି ଥରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି :

"ବିଧାନସଭା କେବଳ ଏହାର ବୈଧାନିକ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟରେ ଆଇନ ତିଆରି କରିପାରିବ । ଏହାର ବୈଧାନିକ କ୍ଷେତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାଲିକାଭୁକ୍ତ ବିଷୟ ଦ୍ୱାରା ପରିସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ସମ୍ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଦ୍ୱାରା ସୀମିତ ହୋଇପାରେ । ବିଧାନସଭା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଏହାର ଦକ୍ଷତା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆଇନର ଯାଞ୍ଚ କରିବେ ଯେ ବିଧାନ ସଭା ଏକ ଆଇନ ତିଆରି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି କି , ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ଏହାର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପରି ମାନେ ହୁଏ, ପ୍ରଭାବ ଏବଂ ସାରାଂଶରେ, ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ, ଏହାର ଆଇନ ତିଆରି କରିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି, ତେବେ ଆଇନ ତିଆରି କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ।"

ଯେତେବେଳେ ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ କୁହନ୍ତି ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଏକ ଛଦ୍ମବେଶୀ ଆଇନ, ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ବିଧାନସଭା ଗୁପ୍ତ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଏହାର ବିଧାନସଭା କ୍ଷମତାକୁ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରିଛି; ଏହା ଏହାର କ୍ଷମତାର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଉପାୟ ଗ୍ରହଣ କରେ । ତତ୍କାଳୀନ ମାମଲାରେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ କରି, ବିଧାନସଭା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ଅବମାନନା କରି ଏକ ଆଇନ ତିଆରି କରିପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଏହା ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପଦ୍ଧତିରେ "କ୍ଷତିପୂରଣ" ପ୍ରଦାନ କରି କେବଳ ଅଧିଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ସାମୟିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଏକ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିପାରିବ । ଯଦି ବିଧାନସଭା, ଯଦିଓ ଆପାତତଃ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କିମ୍ବା ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚିତ କରେ, କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ଏବଂ ସାରାଂଶ ଭାବରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ନ ଦେଇ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ନେଇଯାଏ, ତେବେ ଏହା ଏପରି କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର କରିବ ଯାହା ତା'ର ଅଧିକାର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ନାହିଁ । ଯଦି ବିଧାନସଭା ଏକ ଭ୍ରମାତ୍ମକ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରି କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚାଇ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଏକ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରେ, ଯାହା ଅଧିଗ୍ରହଣ ତାରିଖର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ନିକଟତାରେ କିମ୍ବା ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ଜଡିତ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ଏପରି ଭାବରେ ଡିଜାଇନ୍ ଏବଂ ଏତେ ମନମୁଖୀ ଭାବେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ଯେ ତାହା ଆଦୌ କ୍ଷତିପୂରଣ

([1]) [1959] Supp. 1 S.C.R. 319,329

ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ, ତେବେ ଜଣେ ସହଜରେ କହିପାରିବ ଯେ ବିଧାନସଭା ଏହାର କ୍ଷମତାକୁ ଅପବ୍ୟବହାର କରି ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଛି । ସଂକ୍ଷେପରେ ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତି ଏହିପରି : ଯଦି ପ୍ରଶ୍ନଟି କ୍ଷତିପୂରଣର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ସହିତ ଜଡିତ, ତେବେ ଏହା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ; ଯଦି କ୍ଷତିପୂରଣ ସ୍ଥିର କିମ୍ବା ଏହାକୁ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ବିକଶିତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାଶ କରେ ଯେ ବିଧାନସଭା ଆମେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଥିବା ଅର୍ଥରେ କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରି ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିଛି, ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନଟି ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) ର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି କରାଯାଇଥିଲା କି । ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ । ରାଜ୍ୟକୁ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମାଦ୍ରାସ ରାଜ୍ୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ, 1894 କୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ଏହା ପାରିତ କରାଯାଇଥିଲା । "ଆବାସ ଯୋଜନା" କୁ "ଯେକୌଣସି ରାଜ୍ୟ ସରକାରୀ ଯୋଜନା ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଘର ବାସସ୍ଥାନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା" ବୋଲି ବୁଝାଯାଏ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 3 ଅନୁଯାୟୀ, ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 23 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଶୋଧନ ସହିତ ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 23 ରେ, ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ପାଇଁ ଉପ-ଧାରା (1) ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି:

> "ପ୍ରଥମେ, ଧାରା 4, ଉପ-ଧାରା (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା ଏପରି ତାରିଖର ତୁରନ୍ତ ପୂର୍ବ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜମିର ହାରାହାରି ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ସମାନ ପରିମାଣ, ଯାହା କମ୍ ହେବ ।"

ଅଷ୍ଟମ ଖଣ୍ଡ ପରେ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ଖଣ୍ଡ ଯୋଡା ଯାଇଥିଲା:

"*ସପ୍ତମ ଭାବରେ*, ଧାରା 4, ଉପ-ଧାରା (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଜମି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା । "

ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 23 ର ଉପ-ଧାରା (2) କୁ ମାନସିକ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଜନିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ସମ୍ପର୍କରେ "ପନ୍ଦର ପ୍ରତିଶତ" ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ "ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ" ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରି ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଥିଲା । ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 24 ରେ ସପ୍ତମ ଖଣ୍ଡ ପରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧାରା ଯୋଡା ଯାଇଥିଲା:

"*ଅଷ୍ଟମ ଭାବରେ*, ଧାରା 4, ଉପ-ଧାରା (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଜମି ବ୍ୟବହାର ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତତା କିମ୍ବା ଅନୁକୂଳନଶୀଳତା ହେତୁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମିର ମୂଲ୍ୟରେ ଯେକୌଣସି ବୃଦ୍ଧି ଅଟେ ।"

ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 ଅନୁଯାୟୀ, ଏହାର ଧାରା 3 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାମଲାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ, ଯେଉଁଠାରେ ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇସାରିଛି ଏବଂ ବିଚାରାଧୀନ ଅଛି । ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ପରିଣାମ ହେଉଛି ଯେ ଯଦି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆବାସ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଏକ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ଦାବିଦାର କେବଳ ମୂଳ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା ଏପରି ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜମିର ହାରାହାରି ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ ସମାନ ପରିମାଣ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ , ଯାହା କମ ହେବ, ତାହା ପାଇବେ । ସେ ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ 15 ପ୍ରତିଶତ ବଦଳରେ ଏପରି ମୂଲ୍ୟର କେବଳ 5 ପ୍ରତିଶତ ମାନଶ୍ୟକ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଜନିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବେ । ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଜମି ରଖାଯାଇଥିଲା

ତାହା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଜମିର ଉପଯୁକ୍ତତା ଯୋଗୁଁ ସେ କୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବେ ନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟ ନୀତି କେବଳ ଏକ ମାନସିକ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଜନିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ଏବଂ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ମାନସିକ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଜନିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ସ୍ଥିର କରିବା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବିଧାନସଭାର କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି । ଆମେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିପାରିବା ନାହିଁ ଯେ ପ୍ରଥମ ନୀତି କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର ସଦୃଶ । ଅସ୍ୱାଭାବିକ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଜମି ମୂଲ୍ୟରେ ନିରନ୍ତର ବୃଦ୍ଧି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ 5 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ଅଧିଗ୍ରହଣ ତାରିଖ କିମ୍ବା ପ୍ରାୟ ସମୟରେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ନୀତି ନୁହେଁ । ତୃତୀୟ ନୀତି ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଭାବରେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିବା ବିଷୟକୁ ବାଦ ଦିଏ । ଯେତେବେଳେ ଏକ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, କ୍ଷତିପୂରଣ ସେହି ମୂଲ୍ୟର ସନ୍ଦର୍ଭ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ ଯାହା ଜଣେ ଇଚ୍ଛୁକ ବିକ୍ରେତା ଜଣେ ଇଚ୍ଛୁକ କ୍ରେତାଙ୍କଠାରୁ ପାଇବାକୁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆଶା କରିପାରନ୍ତି । *ଶ୍ରୀ ରାଜା ଭୈରିଚେର୍ଲା ନାରାୟଣ ଗଜପତ୍ରୁ ବାହାଦୁର ଗରୁ ବନାମ ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀ, ବିଜୟନଗରମ* ([1]) ମାମଲାରେ ନ୍ୟାୟିକ କମିଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅଧିଗ୍ରହଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ, "ଜମିର ମୂଲ୍ୟ କେବଳ ସେହି ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ବ୍ୟବହାରକୁ ନେଇ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବ ନାହିଁ, ଯେଉଁ ସମୟରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ..... ବରଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହା ଯେଉଁ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ସକ୍ଷମ ତାହା ସହିତ ମଧ୍ୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯିବ ।" ଯଦି ଜମିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟକୁ ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି, ତେବେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ମାଲିକଙ୍କୁ ଯାହାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି ତାହାର ସମାନ ଅଟେ । କିନ୍ତୁ ଏପରି ବାଦ କେବଳ କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର ପଦ୍ଧତି ସହିତ ଜଡିତ । କ୍ଷତିପୂରଣ ସ୍ଥିର କରିବାରେ ଯେଉଁ ଉପାଦାନକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବା ଉଚିତ ତାହା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏକୁ ବାଦ ଦିଆଯାଇଛି : ଏହା କ୍ଷତିପୂରଣର ଅପରିପକ୍ୱତା ସୃଷ୍ଟି କରେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ନିଜେ କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରେ ନାହିଁ, ଯେପରି ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛୁ । ତେଣୁ, ଆମେ ମାନିଛୁ ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 31 (2) କୁ ଉଲଂଘନ କରେ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ସେତେବେଳେ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଯଦିଓ ଜମିଗୁଡ଼ିକ ଆବାସ ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନାର ଦେଖାଣିଆ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିଲା; ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବା । ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ରାଜ୍ୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପରିଷଦ ପାଇଁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରତି ଜମି ପାଇଁ 50 ଟଙ୍କା କିମ୍ବା 60 ଟଙ୍କାରେ କରାଯାଇଛି, ଉକ୍ତ ପରିଷଦ ଏପରି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ଘରୋଇ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ, ଏହାର ମୂଳ ମାଲିକମାନଙ୍କ ସମେତ, ଯଦି ଗୃହ ପରିଷଦ ଇଚ୍ଛା କରେ, ପ୍ରତି ଜମି ପାଇଁ 300 ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ କରେ, ଏବଂ ଏହା ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ରାଜସ୍ୱ ପାଇବାର ଏକ ଉପାୟ । ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ତିନୋଟି ଆବେଦନରେ ପ୍ରତି-ସତ୍ୟପାଠ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ଯାହା ରାଜ୍ୟର ତହବିଲ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ଅସ୍ୱୀକାର କରି ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ବିନା ଲାଭ-ବିନା-କ୍ଷତି ଭିତ୍ତିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରତି-ସତ୍ୟପାଠ ଏବଂ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଦସ୍ତାବିଜରୁ ଏହା ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପଛରେ କୌଣସି କୁଟିଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ମାଦ୍ରାସ ଏକ ବିକାଶଶୀଳ ସହର । ଭାରତ ସରକାର 20 ଅକ୍ଟୋବର 1959 ତାରିଖର ଏକ ଚିଠି ମାଧ୍ୟମରେ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବିକାଶ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ହାତକୁ ନେବା ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ମାଦ୍ରାସ ସରକାର ସହରରେ ବଢୁଥିବା ଭିଡ଼ ଏବଂ ଅତ୍ୟଧିକ ଭିଡ଼କୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ମାଦ୍ରାସ ସହରର "ପଡ଼ୋଶୀ" ବିକାଶର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବିଚାର କରିଥିଲେ; ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଦନ୍ତ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ପରେ, 13 ଫେବୃଆରୀ, 1960 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ପଦ୍ଧତିରେ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସୀମା ସ୍ଥିର କରିବା ପରେ "ପଶ୍ଚିମ ମାଦ୍ରାସ" ଏବଂ ବ୍ୟାସର୍ପଦି ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ

([1]) I.L.R. [1939] Mad. 532

କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିକାଶ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ "ପଡ଼ୋଶୀ" ଭାବରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବିକାଶ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ଆବାସ ପରିଷଦକୁ ତୁରନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଉକ୍ତ ବୋର୍ଡକୁ ବ୍ୟାସର୍ପଦୀ କ୍ଷେତ୍ର ଅପେକ୍ଷା "ପଶ୍ଚିମ ମାଡ୍ରାସ"କୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲା, ଯେଉଁ ଅନୁସାରେ ସଂଯୁକ୍ତ ନ୍ୟାସ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତି-ସତ୍ୟପାଠରେ କୁହାଯାଇଛି:

> "ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ମିଳିତ ଆବାସ କଲୋନୀରେ ବିକଶିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ବ୍ୟକ୍ତି, ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦାଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଉପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ଶେଷରେ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଔଷଧାଳୟ, ଦୋକାନ, ପୋଲିସ ଷ୍ଟେସନ ଏବଂ ଖେଳପଡ଼ିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସମୁଦାୟ ଆବଶ୍ୟକତା ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇପାରିବ ।"

ଏହା ଏକ ସମ୍ମିଳିତ ଯୋଜନା ଯେଉଁଥିରେ ଧନୀ ଏବଂ ଗରିବ ଲୋକଙ୍କ ନାଗରିକ ଦାବିର ବହୁଳ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ସମାୟୋଜନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଜମି ବିକ୍ରୟରୁ ଯାହା ଲାଭ ହେବ ତାହା କଲୋନୀର ଉନ୍ନତି ଏବଂ ସମାଜର ଗରିବ ବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ସତ୍ୟପାଠରେ କେବଳ ବିବୃତ୍ତି ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଶସ୍ତାରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି ହେଉଛି, ରାଜ୍ୟର ଏହି ଦାବିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହେଉଛି ଧନୀ ଏବଂ ଗରିବ ଉଭୟଙ୍କ ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ଧାରାରେ ଏକ ଗୃହ କଲୋନୀ ନିର୍ମାଣର ଏକ ବୃହତ ଯୋଜନାର ଅଂଶ । ଏହି ମାମଲାକୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ରାଜ୍ୟର ରାଜସ୍ୱ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଉପାୟ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । ପ୍ରକୃତରେ, ଆମେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ ଏକ ଆବାସ କଲୋନୀ ବିକାଶ ପାଇଁ ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ସଚ୍ଚୋଟ ଭାବରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ।

ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶେଷ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ଅଟେ । ଏହି ବିଷୟ ଉପରେ ଆଇନଟି ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଇନ ସମ୍ମୁଖରେ ସମାନତା କିମ୍ବା ଭାରତର ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଆଇନର ସମାନ ସୁରକ୍ଷାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବର୍ଗୀକରଣ କରିବାରୁ ବିଧାନସଭାକୁ ବାରଣ କରେ ନାହିଁ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଉକ୍ତ ବର୍ଗୀକରଣ ଦୁଇଟି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ଯଥା, (i) ବର୍ଗୀକରଣ ଏକ ବୋଧଗମ୍ୟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ବାଦ ପଡ଼ିଥିବା ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକୁ ପୃଥକ କରେ; ଏବଂ (ii) ପାର୍ଥକ୍ୟଟି ସମ୍ପୃକ୍ତ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏକ ବିବାଦିତ ଅଧିନିୟମଟି ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ପରୀକ୍ଷାକୁ ପୂରଣ କରୁଛି କି, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ, ତିନୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ପଡିବ, ଯଥା, (i) ଏହି ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? (ii) ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜମି ଆବାସ ଯୋଜନା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ କିମ୍ବା ଏପରି ଭାବରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି ? ଏବଂ (iii) ସେହି ପାର୍ଥକ୍ୟଗୁଡିକ ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ କୌଣସି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ରଖେ କି । ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନରେ, ଆମେ ପୂର୍ବରୁ ଦେଖାଇଛୁ ଯେ ଯଦି ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଏକ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ଦାବିଦାର ସମାନ ଜମି କିମ୍ବା ସଦୃଶ ଜମି ପାଇଁ ପାଇବା ଅପେକ୍ଷା କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ପାଆନ୍ତି ଯଦି ଏହା ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ହସ୍ପିଟାଲ ଭଳି ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଯେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜମି ଆବାସ

ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଜମି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବର୍ଗୀକରଣର ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଅଛି କି । ଏହି ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା । ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି, ଏକ ଜରୁରୀ ଦାବି ପୂରଣ କରିବା ଏବଂ ବସ୍ତି ସଫା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଉପାୟ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ପାରିତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଏକ ସମସ୍ୟା ଯାହା ଦୀର୍ଘ ବର୍ଷ ଧରି ସହର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ପାଣ୍ଠି ଅଭାବରୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରି ଆସୁଛି । କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ବିକଶିତ ହୋଇଥିବା ଏହି ଆଇନ ଏପରି କୌଣସି ସମସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ନୁହେଁ । ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବସ୍ତି ସଫା କରିବା କିମ୍ବା ଧନୀ କିମ୍ବା ଗରିବଙ୍କ ପାଇଁ ସହରରେ ବାସସ୍ଥାନ ସୁବିଧା ଉନ୍ନତ କରିବା ହେଉ, ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ।ଏହା ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ମାଡ୍ରାସ ସହରରେ ଆବାସ ସମସ୍ୟା ବହୁତ ତୀବ୍ର ଥିଲା ଏବଂ ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ ବାସସ୍ଥାନ ଉପରେ ଚାପ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ମଧ୍ୟମ ଆୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ବସ୍ତି ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ପାଇଁ ଘର ଯୋଗାଇବାର ଏକ ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ଥିଲା ।ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେତେ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ହେଉନା କାହିଁକି, ଏହାକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏହାର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ, ଯେକୌଣସି ଜମି, ବଡ଼ କିମ୍ବା ଛୋଟ, ବର୍ଜ୍ୟ କିମ୍ବା ଉର୍ବର, ଧନୀ କିମ୍ବା ଗରିବଙ୍କ ମାଲିକାନାରେ, ଏକ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଆଧାରରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ।ଆବାସ ଯୋଜନା କେବଳ ବସ୍ତି ସଫା କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ; ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମରେ ବ୍ୟବହୃତ ବ୍ୟାପକ ବାକ୍ୟାଂଶ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସମୃଦ୍ଧ ବର୍ଗଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ ।ଏହା ସହରର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ ବୃହତ ଅଂଶକୁ ପୂରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ : ଏହା କିଛି ମନୋନୀତ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ହୋଇପାରିବ । ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଦେବା ପରେ ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିଥାନ୍ତା । ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ରାଜ୍ୟକୁ ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମାଡ୍ରାସ ସହରରେ ଜମି ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଥିବା ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମି ମଧ୍ୟରେ କ'ଣ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି । ଏହା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଯେ ଜମି ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମିର ପରିମାଣ, ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଉକ୍ତ ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଆଧାରିତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ : ଜମିର ପରିସର ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଯୋଜନାର ପରିମାଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଇଁ କିମ୍ବା ହସ୍ପିଟାଲର ନେଟୱାର୍କ ପାଇଁ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏକ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ସେହିପରି, ଯଦି ଆବାସ ଯୋଜନା ଏକ ସୀମିତ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଏକ ବଡ଼ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସେତିକି ବଡ଼ ହୋଇନପାରେ ।ଯଦି ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଅପବ୍ୟବହୃତ ଜମି ଉପଯୁକ୍ତ, ତେବେ ଏହା ସମାନ ଭାବରେ ଏକ ଡାକ୍ତରଖାନା କିମ୍ବା ଏକ ସ୍କୁଲ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ ଯାହା ପାଇଁ ଉକ୍ତ ଜମି ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ଜମି ମାଲିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାର କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ନାହିଁ, କାରଣ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଧନୀ କିମ୍ବା ଗରିବଙ୍କଠାରୁ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ କିମ୍ବା ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ସମାନ ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟର ସଂଲଗ୍ନ ଜମିରୁ, ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଡାକ୍ତରଖାନା ପାଇଁ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ; ସମାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଏବଂ ସମାନ ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ମୂଲ୍ୟର ଦୁଇଟି ସଂଲଗ୍ନ ପ୍ଲଟ ମଧ୍ୟରୁ, ମୁଖ୍ୟ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ଏବଂ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ

ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟଟି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଯେକୌଣସି ଦିଗରୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଉ, କଥିତ ପାର୍ଥକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ କୌଣସି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିନଥାଏ । ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଦୁଇଟି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଜମିରେ ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିପାରେ । ଏହି ଯୁକ୍ତି ଭୁଲ ଭାବରେ ରଖାଯାଇଥାଏ । ଏହା କହିବା ଗୋଟିଏ କଥା ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାର୍ଥକ୍ୟ ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ରଖେ ଏବଂ ଏହା କହିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ କଥା ଯେ ଅଧିନିୟମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିଜେ ଏହି ପାର୍ଥକ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବଟି ସଠିକ୍ ବୋଲି ଧରିନେଲେ, ଆମେ ଜମି ମାଲିକ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆଧାରରେ ଜମିରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରିବା ନାହିଁ । ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ଆବାସ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିବା । ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ, ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଯେକୌଣସି ବର୍ଗରେ ପଡୁଥିବା ଯେକୌଣସି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ସେହିପରି, ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଯେକୌଣସି ଜମି ମୂଳ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ତେଣୁ, ଆମେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯେ ସଂଶୋଧନ ଆଇନରେ ପକ୍ଷପାତିତା ବ୍ୟାପକ ଏବଂ ଏହାକୁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବର୍ଗୀକରଣ ନୀତିରେ ବଜାୟ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆମେ ଧରି ନେଉଛୁ ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ଉଲ୍ଲଂଘନ କରେ ଏବଂ ଏହା ଅସିଦ୍ଧ ଅଟେ ।

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 19 ଉଲ୍ଲଂଘନ କରୁଛି କି, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଆମର ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଆବଶ୍ୟକତା ନୁହେଁ ।

ଫଳସ୍ୱରୂପ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଘୋଷଣା କରାଯାଉଛି ଯେ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମଟି ଅସିଦ୍ଧ ଅଟେ । ଆମେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ରଖିବାରୁ ନିଷେଧ କରିବାରୁ ପରମ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛୁ । ଏହି ଆଦେଶ ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କୁ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ, 1894 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଜାରି ରଖିବାରେ ବାରଣ କରିବ ନାହିଁ । ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 144/1963ରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ ମିଳିବ, ଏବଂ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 227 ଏବଂ 228/1963ରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ ମିଳିବ । ଗୋଟିଏ ଶୁଣାଣି ଦେୟ ।

ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ ,ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।